

Evidencijski broj / Article ID: **19520399**
Vrsta novine / Frequency: **Mjese na**
Zemlja porijekla / Country of origin: **Hrvatska**
Rubrika / Section:

Evidencijski broj / Article ID:

19520399

Vrsta novine / Frequency:

Mjese na

Zemlja porijekla / Country of origin:

Hrvatska

Rubrika / Section:

SVIJET
—
NJEGOVE
KIPOVE SIGURNO
VOLITE

DENIS KRAŠKOVIĆ

VELIKI MAJSTOR JAVNE SKULPTURE

Skulptura u javnom prostoru mora komunicirati sa svima, biti lišena politike, agresije i propagande, mora biti originalna i zanimljiva. I mora dati novi akcent i vrijednost mjestu na kojem se nalazi, kaže ovaj kipar čiji su česti motivi upravo - životinje

Piše Patricia Kiš Terbovc Snimio Marko Miščević/Cropix

Umjetnik Denis Krašković široj je javnosti najpoznatiji kao autor javnih skulptura, Plavog kita na Jarunu, Morža i Janjeta ispred jednog zagrebačkog šoping-centra. Javna skulptura područje je na kojem se i kvalitetni kipari ponekad znaju spotaknuti, međutim kod Kraškovića ne samo da to nije slučaj nego je riječ o jednom od zanimljivijih primjera kod

nas, hvale ga i struka i prolaznici. Razgovor, stoga, počinjemo upravo ovom temom, pitanjem što je bitno za javnu skulpturu.

Odgovor, kaže, nije jednoznačan, puno je elemenata, "no ključno i najvažnije jest to da skulptura komunicira sa svim ljudima, da nije isključiva. Javna skulptura mora biti kvalitetno smještena u prostor koji je okružuje te poštivati sve sigurnosne standarde kako se nitko ne bi ozlijedio. Treba biti lišena bilo

kakve politike, propagande ili agresije te, po mojem skromnom mišljenju, treba biti kreativna, originalna i zanimljiva, a da pritom ne vrijeda ničije osjećaje. Da bude na upotrebu svim ljudima koji sa skulpturom žive. Mora dati novu vrijednost i akcent mjestu na kojem se nalazi. U složenom procesu postavljanja javne skulpture izuzev kipara mora sudjelovati i niz drugih struka, kao što su statičari, arhitekti, ljevači, građevinci, komunalci, rukovatelji dizalicom

Evidencijski broj / Article ID:

19520399

Vrsta novine / Frequency:

Mjese na

Zemlja porijekla / Country of origin:

Hrvatska

Rubrika / Section:

itd., te je važno da svi u tom lancu kvalitetno odraduju svoj dio posla. Posebice je bitno i da kod žiriranja skulptura na natječajima pobjede stručnost i nepristranost. Moć javne skulpture je velika te nam također govorи o svojem vremenu i o ljudima koji su je podigli".

Sve su to razlozi zašto je prije sedam godina na Akademiji za umjetnost i kulturu u Osijeku ovaj umjetnik pokrenuo izborni kolegij Javna skulptura i umjetnost u javnom prostoru. "Cilj je bio i da kod studenata potaknem kritičko promišljanje o toj temi te da nauče proces realizacije jednog javnog djela, od ideje do finalizacije, ali kasnije i održavanja. Za kvalitetno promišljanje o javnoj skulpturi potrebni su i edukacija i iskustvo, a nadam se da će se u Hrvatskoj ubuduće s puno više pažnje i kritičnosti gledati što se sve postavlja u javni prostor i na koji način."

KROZ LIKOVE ŽIVOTINJA POKUŠAVAM ISPRIČATI SLOJEVITU I UNIVERZALNU PRIČU

Najdraže mu je, kaže, kad na svojim javnim skulpturama vidi mnoštvo djece: "Prije dvije godine, kada je fotograf Darko Bavorjak želio snimiti skulpturu Kit na Jarunu, čekali smo sat vremena. Naposljetku smo morali moliti djecu i odrasle da se nakratko sklone radi fotografije. Sjajan je osjećaj kada vidite da ste nekoga usrećili i da to nije prolazna priča, već da će taj kip najvjerojatnije nadživjeti i mene te dalje zabavljati neku novu djecu i neke nove ljude. To je možda i razlog zašto je većina od mojih šesnaest javnih skulptura osmišljena prije svega za djecu".

Motivi su nabrojanih skulptura životinje, koje i inače često koristi u svojem radu. "Za mene sve životinje predstavljaju radost i bogatstvo postojanja. U körjenu riječi životinja nalazi se riječ život i bez njih u stvari nema ni ljudske vrste kakvu poznajemo, ni života na pla-

Omljeni Plavi kit na Jarunu (gore), Morž ispred šoping centra (desno), kip neandertalca u Krapini (dolje) koji je, kad je postavljen, prije sedam godina izazvao polemike te Princeza i žabac iz 2011. godine (dolje desno)

netu Zemlji. Oni su Božja bića i trebali bi biti naši prijatelji. Bogatstvo su svijeta, no ljudi ih nažalost istrebljuju, oduzimaju im habitate i često ih obezvredjuju i doživljavaju kao robu široke potrošnje".

Životinje koristi i simbolički. "Ako površno gledate moje radove, vidjet ćete asocijativno samo slona, ovcu ili majmuna, no kroz njihove likove po uzoru na Ezopove ili La Fontaineove basne pokušavam ispričati slojevitu i univerzalnu priču. Također mi je važna i interak-

cija između publike i djela, ako govorimo o javnoj skulpturi. Odabir motiva vezan je za lokaciju na kojoj se skulptura nalazi. Bitan je i oblik životinje, koji mora biti podređen funkciji kipa. Drugim riječima, morž će lakše odraditi ulogu velike igračke za penjanje od, primjerice, žirafe".

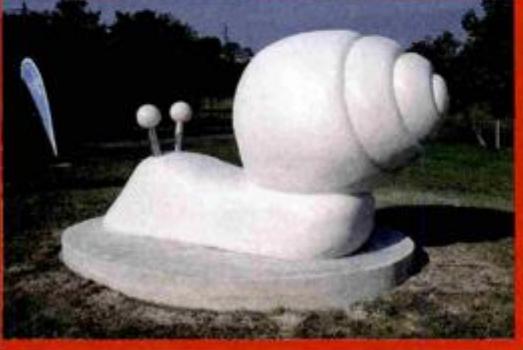
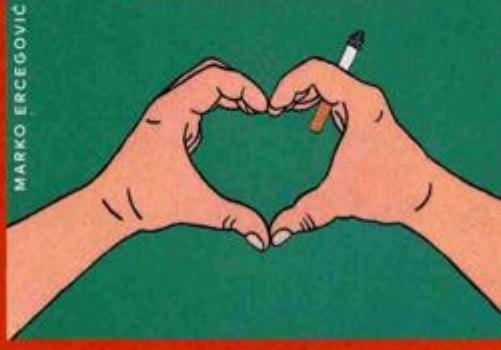
Kada se pisalo o spomeniku Franji Tudmanu, prije nekoliko godina, mnogi su se, naročito na društvenim mrežama, prisjetili njegove ideje za spomenik pr-

Evidencijski broj / Article ID: 19520399
 Vrsta novine / Frequency: Mjesečna
 Zemlja porijekla / Country of origin: Hrvatska
 Rubrika / Section:

Velike skulpture životinja obojene u žarke boje poput ovog janjeteta omiljene su kod djece. Kamenu skulpturu Puž koju je radio lani na Mediteranskom simpoziju u Labinu ostavio je neobojenu. Dolje je slika "Volim pušim" iz 2011. godinom, a sasvim dolje je prijedlog za spomenik Franji Tuđmanu iz 2008.

vom hrvatskom predsjedniku: "Radilo se o fiktivnom natječaju koji je osmisnila novinarka Jelena Jindra za tjednik Globus 2008. godine. Njezina ideja je bila da nas nekoliko kipara osmislili svoje imaginarno rješenje za javni spomenik i prezentiira ga kroz fotomontažu. Moje rješenje je bila velika plastična sandala, namijenjena djeci Velikog Trgovišća, Tuđmanova rodnog mesta, inače udaljenog dva kilometra od mojeg ateljea u Jakovlju. Ideja je bila depolitizirati koncept spomenika Franji Tuđmanu i pretvoriti ga u kvalitetno dječje igralište, odnosno u nadrealnu, interaktivnu, veselu, gumenu atrakciju za najmanje. Pretpostavljam da se ta ideja baš nije svima svidjela, no što da radim, to je bila moja vizija Tuđmanova spomenika. Istina je da sam toj temi pristupio na ironičan način, jer kao što sam malo prije spomenuo, po meni javna skulptura treba biti lišena svake politizacije, a posebice stvaranja, bilo čijeg, kulta ličnosti. Takav pristup javnoj plastici koji ve-

liča vladare i velikodostojnike, uostalom, spada u 19. stoljeće".

Njegovo se prezime znalo pisati s "ć", kao i s "č". Kako je ispravno, pitamo našeg sugovornika. "Na osobnoj iskaznici je Kršković, dakle s tvrdim 'č' i tako ga pišem, premda je moje originalno prezime Kraškovic (bez kvačice), i to je najčešći oblik. Moj pradjet Jožef Kraškovic iz Šmarja kod Ljubljane došao je šegrtovat kao krojač u selo Predgrad na krajnjem jugoistoku Slovenije, koje se nalazi uz hrvatsku granicu, tako da su nam za vrijeme stare Jugoslavije stavili kvačicu, jer u tom kraju ima mnogo prezimen na 'ič', jer su tamošnji stanovnici dobrih djelem potomci uskoka. Kasnije, kada se moj otac kao mladić dosevio iz Slovenije u Zagreb, tvrda kvačica se ponekad mijenjala u mekanu. Dakle, ispravno je da piše 'č', no ne smeta mi i ne obraćam pažnju ako mi piše i 'ć', jer je to prirodno da se u Hrvatskoj na kraju prezimena stavlja 'ć', kao uostalom u Sloveniji 'č', jer u slovenskoj abecedi ne postoji slovo 'ć'.

Umjetnika smo snimili, i s njim razgovaramo u Jakovlju, gdje atelje ima već dvadeset i šest godina.

"Ovdje sam odradio veći dio svojeg opusa. Taj je atelje inspirativan i nalazi se u starom dvorcu u Hrvatskom zagorju. No nemali je problem što je dosta daleko od mojeg stana, tako da i nije idealno rješenje za svakodnevni rad. Radi se o jednoj sobi u oronuloj zapravo kuriji iz druge polovice 18. stoljeća te premda prostor ima puno mana i vodim vječnu bitku s miševima, za mene je ovaj atelje još uvijek čaroban, koristan i poticajan. Srećom, nedavni potresi nisu ga previše oštetili".

Iznajmljuje te povremeno koristi i jednu malu radionicu u Heinzelovoj ulici, za manje kompleksne kiparske poslove i povremenu edukaciju. "Premda se radi o neuglednom prostoru bez prozora, on mi je neophodan za normalno funkciranje jer mi je pri ruci. No, ako nemam osmišljenog posla, ne zadržavam se. Koristim i prednosti digitalnog oblikovanja, što možete raditi bilo gdje, no bez obzira na floskulu da likovni umjetnik treba stvarati uvijek i svugdje, bit će jako srećan kada budem konačno riješio pitanje adekvatnog kiparskog ateljea, koji će po svemu odgovarati minimalnim standar-

Evidencijski broj / Article ID: 19520399

Vrsta novine / Frequency: Mjese na

Zemlja porijekla / Country of origin: Hrvatska

Rubrika / Section:

dima struke. Za sada sam svejedno zadovoljan jer imam gdje raditi, držati rade, alate i opremu ili pak primati ljudе zainteresirane za moј umjetnički rad ili likovnu poduku".

Neposredan povod našem razgovoru izložba je "I ovo i ono" koju planira već neko vrijeme, a odgada se radi pandemije, kao što je slučaj s mnogim njegovim kolegama. "Otvorene je trebalo biti još u lipnju prošle godine, no vjerujem da ćemo unatoč svemu u ljetu realizirati ambicioznu retrospektivnu izložbu, koju je inicirala i kustoski vodi Rozana Vojvoda. Trenutačno još radimo na odabiru i obnavljanju nekih radova, no u konačnici bit će to presjek mojeg dosadašnjeg likovnog djelovanja. Uz skulpture, slike, crteže i instalacije bit će naglasak i na video-radovima, a pripremam i nove skulpture".

Prije Dubrovnika planira izložbu u Splitu, u Salonu Galić, koja je predviđena za svibanj. "U novim se radovima ponovo bavim problemom kritično ugroženih vrsta, kojih je sada već više od 110.000 na svijetu. Radim u drvu, koje mi je najdraži materijal i možda nekako najadekvatniji za moja djela". Uz rad na izložbi planira i odlazak u jugoistočnu Aziju. "Čim se situacija s koronom smiri. Za vrijeme putovanja prije dvije godine u Tajland dobio sam nekoliko zanimljivih ponuda za izlaganje i održavanje radionica u Bangkoku, no za sada će to još malo pričekati. Taj dio svijeta je jako uzbudljiv i vrlo brzo se razvija. Živim za novi odlazak na Daleki istok."

Prije nešto više od godinu dana, u izdanju Skaner studija i uz popratni tekst kustosice Jerice Zicherl te grafičko oblikovanje Igora Kuduza, na 240 stranica, izašla je prva umjetnikova monografija. "Sretan sam zbog tog pothvata koji me ujedno i natjerao da dublje zaronim u svoje arhive i rekapituliram svoje dosadašnje umjetničko djelovanje. Kada sam ulazio u projekt, nisam bio svjestan koliki je to posao, jer smo vrlo analitički i precizno radili na svim detaljima knjige. Knjiga ipak objedinjuje moj dosadašnji rad na jednome mjestu te arhivira moje tridesetogodišnje likovno djelovanje i čast je dobiti takvu priliku, barem jednom u životu. Zadovoljan sam rezultatom i uistinu sretan da je moj rad kvalitetno obraden i tretiran. Knjiga će sačuvati mnoge moje radove i ideje od zaborava".

Često se uz njegov rad spominje utjecaj pop-art-a, Krašović se ne buni: "Realno gledano, moj rad ima elemen-

Krašović u starom dvorcu u Jakovlju ima atelijer već 26 godina. "To je jedna soba u staroj kuriji iz 18. stoljeća. Tu sam odradio većinu svojih poslova. Ovaj atelijer nije idealan, daleko je od mog stana, no još mi je inspirativan", kaže

ta pop-art-a i ako me već trpaju u ladice, bolje da završim u pop-artu nego negdje drugdje. Etiketa određenog stila ne govori previše o kvaliteti djela. Posebno je vrijedi za pop-art. Pop-art su stvarali na doktrini dadaista, koje jako cijenim. No, sebe doživljavam kao autora koji radi bez stilskih i formalnih ograničenja".

Krašović se bavi i slikarstvom i pisanjem, no temeljna je njegova profesija kiparstvo. "Kiparstvo je prepuno šljakanja,

HUMOR U MOM RADU GOVORI O ČEŽNJI DA OVAJ SVIJET BUDE BOLJE MJESTO

praštine, buke i znoja pa mi je povremeno užitak raditi neke fizički manje zahtjevne tehnike. Kiparstvo je prvi i osnovni medij koji sam počeo usvajati još na kiparskom odsjeku Škole primijenjenih umjetnosti, gdje sam imao dva genijalna profesora, a to su pokojni Vinko Fabris i Stanko Vukadin. Kod njih sam dobio osnovu, a kasnije sam se kroz Akademiju likovnih umjetnosti u Zagrebu višemanje samostalno razvijao. Bilo je i na Akademiji nekoliko kvalitetnih profesora, kao što su primjerice Ante Kuduz, Duško Rakić ili Mladen Pejaković. Njihova predavanja su mi ostala u pamćenju i od njih sam dosta naučio. Volim putovati i obilaziti važne muzeje i galerije po cijeloj Europi. Naravno, tu su i knjige, časopisi, internet. A slikarstvo, strip, instalacija pa i video, kojima se također bavim, naprosto su za mene bili logični slijed istraživanja vizualnih medija".

Kada je upisivao Školu za primijenjenu umjetnost, roditelji nisu, govorili, bili sretni, draže bi im bilo da je upisao Tebru. "Osamdesetih si mogao odabrati dva

Evidencijski broj / Article ID:

19520399

Vrsta novine / Frequency:

Mjese na

Zemlja porijekla / Country of origin:

Hrvatska

Rubrika / Section:

obrazovna centra u koja se želiš upisati, pa naknadno odabrat i vidjeti gdje si prošao. Uspio sam proći na oba prijemna, a u Tesli sam čak bio pri vrhu rang-liste. Odabrao sam, ipak, ŠPUD, a roditelji su se naknadno pomirili s tom činjenicom. Je li to bila dobra odluka, nažalost nikada neću saznati".

Listajući monografiju, postaje jasno koliko je važna dimenzija humora u Kraškovićevim radovima.

"Humor je najbolji začin života, pa tako i umjetnosti. Humor relaksira situaciju, a život je nezamisliv i nemoguć bez njega. Držim da je siromašna umjetnost koja u sebi nema barem trunku humora. Premda suptilnog i skrivenog između redova. Primitivno je smatrati humor nepoželjnim u umjetnosti, takva su promišljanja, smatram, retrogradna i provincijalna. Humor u mojoj radu nije svrha, nego posljedica. Služi mi i kao sredstvo komunikacije, a kroz njega progovaram o čežnji da ovaj naš svijet bude bolje mjesto. Humor nam definitivno može pomoći u svladavanju i najgorih životnih situacija".

Uz humor, obilježe je rada Denisa Kraškovića i boja: "Oduvijek bojam radove. I drvo i kamen i sve druge materijale. Tako dobivam još jaču izražajnost djela. Najveće zadovoljstvo u kreativnom procesu mi je bojenje skulpture. Najnovija istraživanja pokazala su nam da je kompletna umjetnost antičke Grčke bila obojena u jarke i živahne boje. Vremenom je ta boja otpadala, a klasičari su se prevarili jer su mislili da kip ne treba boju. Moje forme su stvorene za jake i izražajne boje i tu pokušavam naći balans da ne odem u pretjerivanje. Često su mi skulpture bojene monokromno, ali bez susznanja ako to odgovara konceptu. Isto tako ostavljam čisti materijal bez boje, laka ili ikavih primjesa, primjerice, drvenu skulpturu Krevet, koju de facto uvijek prije izlaganja nanovo prebrusim kako bih dobio mekanu i finu strukturu topolina drva.

Kamenu skulpturu Puž, koju sam radio lani na Mediteranskom kiparskom simpoziju u Labinu, ostavio sam neofarbanu, kako ne bi previše odskakala od ostalih radova u "Parku skulptura". Čini mi se, govorim Kraškoviću, da sam do sada najviše pisala o njegovoj skulpturi Sveti Franjo razgovara sa životinjama, a sam umjetnik na sljedeći način opisuje rad: "Ukazuje prije svega na to da je komunikacija i suradnja između životinja i ljudi moguća i neophodna. Sveti Franjo razgovara s četrnaest različitih životinja, koje s njime čine veliku veselu družinu, koja je tu da nas udobrovolji, ali i upozori da budemo dobri jedni prema drugima. Lik svetog Franje sam izabrao jer je dotični svetac za mene vrlo inspirativan. On nam, poput Dr. Dolittlea, kroz razgovor sa životinjama prenosi osjećaje svih živih bića te objašnjava publici koja je njihova uloga na ovom planetu. Ovaj rad nisam radio na sakralnoj ili religijskoj osnovi, već sam smjestio sveca u alegorijsku situaciju kako bih istaknuo važnost empatije između svih živih bića".

Svojedobno su njegov rad u Krapini kritizirali arhitekt Željko Kovačić i paleontolog Jakov Radovčić, koji su inače radili Muzej krapinskih neandertalaca. Naime, za njegov su rad dvije skulpture neandertalaca rekli, među ostalim, da podsjećaju na "diletantske rekonstrukcije neandertalaca s kraja 19. i početka 20. stoljeća". Kako sedam godina kasnije gleda na ovu polemiku, pitamo kipara? "Smatram da se digla nepotrebna praši-

na ni oko čega. Sada mi se sve skupa čini smiješnim i absurdnim. Od mene je Grad Krapina naručio dvije skulpture neandertalaca, koje su prošle sve nivoje odobrenja za realizaciju. Tu su se naknadno pojavili autori muzeja koji su bez razloga napali moj kip, no kasnije sam shvatio da sam bio kolateralna žrtva svade između Grada Krapine i Muzeja neandertalaca. Bio sam jako sretan kada sam završio i postavio dva šestmetarska kipa jer je to bio jako naporan i zahtjevan posao. Jako je nizak udarac da te netko proziva i blati bez razloga. Premda je bilo sramotno od dotične gospode da su se obrušili na mene, u biti im mogu zahvaliti da su mi stvorili veliki medijski prostor, koji likovni umjetnici, a posebice kipari, inače rijetko dobivaju. Srećom, novinari su imali potpuno razumijevanje za

VOLIM BOJITI SVOJE SKULPTURE. I GRČKI KIPOVI SU NEKADA BILI U ŽIVIM BOJAMA

moj rad. Najvažnije je da je epilog priče sretan, jer kipovi ponosno stoje u Krapini i uz autocestu kod Svetog Križa Zagreb i uveseljavaju građane, prolaznike i putnike namjernike. Mnoga djeca i turisti, kao i stanovnici Krapine kako vole taj kip, što je meni najvažnije. Uostalom, svatko se može sam uvjeriti u vrijednost moje skulpture. Ja sam rezultatom tog posla jako zadovoljan. Indikativno je i da sam naknadno iduće godine osvojio Grand prix na Zagorskom likovnom salonu u Krapini. Moja likovna struka je s tim činom stala na moju stranu, što me je dodatno obradovalo".

Poštoj li neki rad na koji danas gleda iz drugačije perspektive, pitamo ovog umjetnika za kraj našeg razgovora: "Kad bolje razmislim, ne. Sigurno je da vrijeme najbolje ocijeni kvalitetu nekog djele i normalno je da svaki opus varira u kvaliteti pojedinih radova, no u potpunosti stojim iza svega što sam do sada radio na likovnom planu. Svakom djelu pristupam vrlo predano i profesionalno, a osnovna ideja moje umjetnosti je prikazati ljepšu stranu postojanja".